

บันทึก

เรื่อง คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล
(กรณีที่คำสั่งของศาลแตกต่างจากความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา)

กรรมการปกครองได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ มท ๐๔๐๓/๗๐๕๓๐ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๓๓ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ตามที่คณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยมีความเห็น^๑ว่า หลักสูตรการจัดการศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ประเภทบุคคลภายนอก พ.ศ. ๒๕๒๖ และหลักสูตรการจัดการศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ พ.ศ. ๒๕๒๖ ย่อมมิใช่การจัดการศึกษาโดยมีการเข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๙ (๑) ^๒ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ ดังนั้น ผู้สำเร็จการศึกษาดังกล่าวซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวจึงไม่มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙ (๑) ที่จะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ นั้น

เนื่องจากกรรมการปกครองเห็นว่า มาตรา ๑๙ (๑) ^๓ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ กำหนดไว้เช่นเดียวกับมาตรา ๑๙ (๑) ^๔

^๑ บันทึก เรื่อง คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว (มาตรา ๑๙(๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓)

^๒ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓

มาตรา ๑๙ บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว จะเป็นผู้สมัครได้ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๘ และมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) เป็นผู้ได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลาและสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาของชาติ หรือได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่นในประเทศตามกำหนดเวลาโดยตลอดจนมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่าหรือรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาของชาติ

^๓ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒)

^๔ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พุทธศักราช ๒๔๘๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๓

มาตรา ๑๙ บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวจะเป็นผู้สมัครได้ต้องมีคุณสมบัติ

แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พ.ศ. ๒๔๘๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๓ และมาตรา ๒๐ ทวิ (๑) ๔ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๒๓ และมาตรา ๗ (๔) ๖ แห่งพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสุขาภิบาล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๘ กรมการปกครองจึงได้แจ้งให้ทุกจังหวัดนำความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวไปประกอบการพิจารณาในการรับสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล และกรรมการสุขาภิบาล ด้วย ตามหนังสือกรมการปกครอง ด่วนมาก ที่ มท ๐๔๐๓/ว ๔๑๕ ลงวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๓๐

บัดนี้ จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีหนังสือหาหรือว่า

๑. ในการสมัครรับเลือกสมาชิกสภาจังหวัด เขตเลือกตั้งอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

ตามมาตรา ๑๖ ทวิ และมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) เป็นผู้ได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลาและสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาของชาติ หรือได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่นในประเทศตามกำหนดเวลามาโดยตลอดจนมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่าหรือรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามแผนการศึกษาของชาติ

(๒) ได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงในประเทศตามหลักสูตรจนเป็นผู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

๔ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๘๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๒๓

มาตรา ๒๐ ทวิ บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวจะเป็นผู้สมัครได้ ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๗ ทวิ และมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) เป็นผู้ได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลาและสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาของชาติ หรือได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่นในประเทศตามกำหนดเวลามาโดยตลอดจนมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่าหรือรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาของชาติ

(๒) ได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงในประเทศตามหลักสูตรจนเป็นผู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

๖ พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๘

มาตรา ๗ ให้มีคณะกรรมการสุขาภิบาลประกอบด้วย

ฯลฯ

ฯลฯ

(๔) ผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งราษฎรในเขตสุขาภิบาลนั้นเลือกตั้งขึ้นแล้วคน

ฯลฯ

ฯลฯ

แทนตำแหน่งที่ว่าง ในการเลือกตั้งวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๓๒ นายอินแก้ว คำมาสาร ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งถอนการรับสมัครของนายพูลศักดิ์ สุนทรพานิชกิจเนื่องจากมีบิดาเป็นคนต่างด้าว ได้สมัครโดยใช้หลักฐานการศึกษาที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือรับรองว่าจบการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๕ ทางวิทยุและไปรษณีย์ ซึ่งคณะกรรมการการกฤษฎีกามีความเห็นว่ามีใช้การจัดการศึกษาโดยมีการเข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลา นายพูลศักดิ์ สุนทรพานิชกิจ จึงไม่มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙ (๑) ^๓ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พ.ศ. ๒๔๘๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๓

๒. ศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอนพิจารณาแล้วมีเหตุผลโดยสรุปว่า หลักฐานแสดงคุณวุฒิการศึกษาที่นายพูลศักดิ์ สุนทรพานิชกิจ ใช้เป็นหลักฐานประกอบการสมัครคือ หลักฐานที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือรับรองว่าจบการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ ระดับ ๕ ทางวิทยุและไปรษณีย์ ซึ่งถือว่ามีศักดิ์และสิทธิเช่นเดียวกันกับผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและย่อมถือได้ว่าเป็นผู้ได้เข้าเรียนอยู่ในสถาบันการศึกษาอื่นในประเทศตามกำหนดเวลาโดยตลอดจนมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่าหรือรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการและตามแผนการศึกษาของชาติ นายพูลศักดิ์ สุนทรพานิชกิจ จึงมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙ (๑) ^๔ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พ.ศ. ๒๔๘๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๓

๓. จังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงหาหรือว่า หากนายพูลศักดิ์ สุนทรพานิชกิจ จะมาสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดอีกครั้งหนึ่ง จังหวัดจะถือตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือถือตามคำสั่งศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอน

กรมการปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่า

๑. คำสั่งศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอนดังกล่าวถือเป็นที่สุดตามนัยมาตรา ๒๔^๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พ.ศ. ๒๔๘๒

^๓ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๔)

^๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๔)

^๕ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พุทธศักราช ๒๔๘๒

มาตรา ๒๔ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเห็นว่าตามประกาศการสมัคร ตามมาตรา ๒๓ ปรากฏชื่อบุคคลผู้ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น อาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นซึ่งเขตเลือกตั้งนั้นอยู่ในเขตอำนาจก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสิบวันขอให้ศาลมีคำสั่งให้ถอนการสมัครของบุคคลนั้นได้

เมื่อศาลได้รับคำร้องแล้วให้ดำเนินการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและวินิจฉัยมีคำสั่งให้ถอนการสมัครหรือไม่โดยเร็ว คำสั่งของศาลนั้นให้เป็นที่สุด แล้วถ้าศาลมีคำสั่งให้ถอนการสมัครก็ให้ศาลรีบแจ้งคำสั่งไปยังคณะกรรมการอำเภอด้วย ให้คณะกรรมการอำเภอประกาศถอนการสมัครตามคำสั่งศาลไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอและที่ลงคะแนนทุกแห่งในเขตเลือกตั้งนั้น

การดำเนินการกระบวนพิจารณาตามความในมาตรานี้ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

๒. ในการรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัด นายอำเภอซึ่งมีหน้าที่ในการรับสมัครไม่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัคร กล่าวคือ เมื่อ นายอำเภอได้รับใบสมัครแล้วต้องบันทึกวันและเวลาที่ได้รับไว้เป็นหลักฐานทันทีแล้วให้ออกใบรับ แก่ผู้ยื่นใบสมัครและถ้าข้อความในใบสมัครถูกต้องแล้วก็ให้ประกาศการสมัคร ตามนัยมาตรา ๒๓^{๑๐} แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พ.ศ. ๒๔๘๒ ซึ่งแตกต่างจากการ สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่กฎหมายให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดในการสอบสวน คุณสมบัติของผู้สมัครได้ตามมาตรา ๒๒^{๑๑} แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒

๓. กระทรวงมหาดไทยวางแนวทางการปฏิบัติกรณีเมื่อมีผู้ขาดคุณสมบัติ หรือมี ลักษณะต้องห้ามมาสมัครรับเลือกตั้งและกำหนดเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัครแล้วให้นายอำเภอ ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้น เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้ถอนการสมัครของผู้นั้นโดยด่วน ตลอดทั้งดำเนิน คดีอาญาตามมาตรา ๖๔^{๑๒} แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พ.ศ. ๒๔๘๒

^{๑๐} พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พุทธศักราช ๒๔๘๒

มาตรา ๒๓ ในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดในเขตเลือกตั้งใด ผู้สมัครต้อง ยื่นใบสมัครด้วยตนเอง ณ ที่ว่าการอำเภอแห่งเขตเลือกตั้งภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในประกาศ

ใบสมัครให้ใช้แบบที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยมีคำรับรองว่าผู้สมัครมีความเสื่อมใสใน การปกครองระบอบรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ

เมื่อนายอำเภอได้รับใบสมัครแล้ว ต้องบันทึกวันและเวลาที่ได้รับไว้เป็นหลักฐานโดยทันที แล้วออกใบรับให้แก่ผู้ยื่นใบสมัคร และถ้าข้อความในใบสมัครถูกต้องแล้ว ก็ให้ประกาศการสมัครระบุชื่อผู้สมัคร ไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ แล้วแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้สมัครทราบเครื่องหมายประจำตัวโดยเร็ว

^{๑๑} พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ พ.ศ. ๒๕๒๖

มาตรา ๒๒ ผู้สมัครแต่ละพรรคการเมืองต้องยื่นใบสมัครด้วยตนเองต่อหน้าผู้ว่าราชการ จังหวัดพร้อมกันเป็นคณะตามรายชื่อในหนังสือของหัวหน้าพรรคการเมืองที่มีถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ณ ศาลา กลางจังหวัดแห่งจังหวัดที่เขตเลือกตั้งที่ตนสมัครนั้นตั้งอยู่ภายในระยะเวลาที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา พร้อม คำธรรมเนียมคนละห้าพันบาท หลักฐานการสมัครและรูปถ่ายหรือรูปภาพที่พิมพ์ชัดเจนเหมือนรูปถ่ายของ ตนเอง ขนาดกว้างประมาณ ๘.๕ เซนติเมตร ยาวประมาณ ๑๓.๕ เซนติเมตร มีจำนวนตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัด กำหนดและต้องปฏิบัติตามวิธีการเกี่ยวกับการสมัครรับเลือกตั้งที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับใบสมัครแล้ว ให้ลงบันทึกการรับใบสมัครไว้เป็นหลักฐานและ ออกใบรับให้แก่ผู้สมัครในวันนั้น และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตรวจสอบหลักฐานคุณสมบัติของผู้สมัครและ สอบสวนว่าผู้สมัครจะสมัครรับเลือกตั้งได้หรือไม่ให้เสร็จภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ปิดรับการสมัคร ถ้าได้ก็ให้ ประกาศรับสมัครไว้ ณ ศาลากลางจังหวัดและให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งการรับสมัครหรือไม่รับสมัครให้ผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองทราบโดยเร็ว

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๑๒} พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พุทธศักราช ๒๔๘๒

ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่มท๐๔๐๓/ว๕๔๒ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๒๘

๔. นอกจากนั้นในการประกาศการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดในเขตเลือกตั้งใด ถ้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเห็นว่า ตามประกาศการสมัครปรากฏชื่อบุคคลผู้ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้ถอนการสมัครของบุคคลนั้นได้ตามมาตรา ๒๔^{๑๓} แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พ.ศ. ๒๔๘๒

ดังนั้น จึงเป็นปัญหาว่า หากนายพลศักดิ์ สุนทรพานิชกิจ จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดอีกครั้งหนึ่ง นายอำเภอซึ่งเป็นผู้รับสมัครจะถือตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือถือตามความเห็นของศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งในเรื่องนี้กรมการปกครองมีความเห็นว่า

๑. แม้ว่าการปฏิบัติของส่วนราชการ โดยปกติต้องถือปฏิบัติตามแนวทางที่คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นไว้ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๒ แต่เนื่องจากกรณีนายพลศักดิ์ สุนทรพานิชกิจ นั้น เป็นกรณีที่ศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้มีคำสั่งไว้แล้ว จึงต้องถือตามคำสั่งศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ว่านายพลศักดิ์ สุนทรพานิชกิจ เป็นผู้มีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดตามมาตรา ๑๙ (๑) ^{๑๔} แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พ.ศ. ๒๔๘๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๓ ดังนั้น เมื่อนายพลศักดิ์ สุนทรพานิชกิจ จะมาสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดอีก นายอำเภอจะต้องรับสมัครและไม่ต้องยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งถอนการสมัครของนายพลศักดิ์ สุนทรพานิชกิจ แต่อย่างใด

๒. ในทำนองเดียวกัน หากนายพลศักดิ์ สุนทรพานิชกิจ จะไปสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล หรือกรรมการสุขาภิบาล ผู้มีหน้าที่รับสมัครก็ต้องปฏิบัติโดยถือความเห็นเช่นเดียวกับการรับสมัครสมาชิกสภาจังหวัด เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล และการเลือกตั้งกรรมการสุขาภิบาล กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งในเรื่องคุณสมบัติการศึกษาไว้เหมือนกัน

๓. สำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่นายพลศักดิ์ สุนทรพานิชกิจจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล หรือกรรมการสุขาภิบาล หากเห็นว่านายพลศักดิ์ สุนทรพานิชกิจ เป็นบุคคลผู้ที่ไม่ได้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งก็อาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้ถอนการสมัครของนายพลศักดิ์ สุนทรพานิชกิจ ได้ตามมาตรา ๒๔^{๑๕} แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พ.ศ. ๒๔๘๒ หรือตามมาตรา ๒๕^{๑๖} แห่ง

มาตรา ๖๔ ผู้ใดรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งบังอาจสมัครรับเลือกตั้ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินพันบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาแปดปี

^{๑๓} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๙)

^{๑๔} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๔)

^{๑๕} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๙)

^{๑๖} พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๘๒

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ. ๒๕๕๒ แล้วแต่กรณี

กรมการปกครองจึงขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาว่าความเห็นของ
กรมการปกครองข้างต้นถูกต้องหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณา
ปัญหาดังกล่าว โดยได้ฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) แล้วปรากฏ
ข้อเท็จจริง

ปัญหาในเรื่องนี้เป็นกรณีที่คำสั่งของศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอนวินิจฉัยปัญหาข้อ
กฎหมายเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดตามมาตรา ๑๙ (๑) ^{๑๗}
แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พุทธศักราช ๒๕๕๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม
พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๓ (กรณีนายพลศักดิ์
สุนทรพานิชกิจ) แตกต่างไปจากความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งวินิจฉัยปัญหาข้อ
กฎหมายในเรื่องเดียวกัน (กรณีทั่วไป) ตามมาตรา ๑๙ (๑) ^{๑๘} แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งบทบัญญัติมาตรา ๑๙ (๑) แห่ง
พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดามีข้อความและเจตนารมณ์เช่นเดียวกับมาตรา ๑๙
(๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยคณะกรรมการกฤษฎีกามี
ความเห็นว่ ลักษณะของการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในหลักฐานการจัดการศึกษาตามระเบียบ
กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประถมศึกษาและระดับ
มัธยมศึกษา ประเภทบุคคลภายนอก พ.ศ. ๒๕๒๖ และหลักสูตรการจัดการศึกษาตามระเบียบ
กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ พ.ศ. ๒๕๒๖
มิใช่เป็นการจัดการศึกษาโดยมีการเข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลาตามที่บัญญัติไว้ใน
มาตรา ๑๙ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไข
เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓
ดังนั้น ผู้สำเร็จการศึกษาดังกล่าวซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวจึงไม่มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙ (๑)

มาตรา ๒๕ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเห็นว่าตามประกาศการสมัครตามมาตรา
๒๔ ปรากฏชื่อบุคคลผู้ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น อาจยื่นคำร้องต่อศาล
ชั้นต้นซึ่งเขตเลือกตั้งนั้นอยู่ในเขตอำนาจก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่ายี่สิบวันขอให้ศาลมีคำสั่งให้ถอนการสมัคร
ของบุคคลนั้นได้

เมื่อศาลได้รับคำร้องแล้ว ให้ดำเนินการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
แพ่งและวินิจฉัยมีคำสั่งให้ถอนใบสมัครหรือไม่โดยเร็ว คำสั่งของศาลนั้นให้เป็นที่สุด และถ้ามีคำสั่งให้ถอนการ
สมัคร ก็ให้ศาลรีบแจ้งคำสั่งไปยังเทศบาลด้วย ให้เทศบาลประกาศถอนการสมัครตามคำสั่งศาลไว้ ณ สำนักงาน
เทศบาลและ ณ ที่เลือกตั้งทุกแห่งในเขตเลือกตั้งนั้น

การดำเนินการกระบวนพิจารณาตามความในมาตรานี้ ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

^{๑๗} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๔)

^{๑๘} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒)

แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวที่จะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ส่วนศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้มีคำสั่งในเรื่องของนายพลศักดิ์ว่า หลักฐานที่นายพลศักดิ์ได้ใช้ในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดคือหลักฐานที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคเหนือรับรองว่าจบการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ ระดับ ๕ ทางวิทยุและไปรษณีย์นั้นถือได้ว่ามีศักดิ์และสิทธิเช่นเดียวกันกับผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและถือได้ว่าเป็นผู้ได้เข้าเรียนอยู่ในสถาบันการศึกษาอื่นในประเทศตามกำหนดเวลาโดยตลอดจนมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่าหรือรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการและตามแผนการศึกษาของชาติ นายพลศักดิ์ จึงมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พุทธศักราช ๒๔๘๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๓

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โดยที่มาตรา ๑๔๕^๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติว่า คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ ให้ถือว่าผูกพันคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่านายอื่นแก้วผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งดังกล่าวเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอนขอให้มีคำสั่งให้ถอนการสมัครของนายพลศักดิ์ฯ ดังนั้น คำสั่งของศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอนดังกล่าวซึ่งเป็นคำสั่งเรื่องคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งฯ มิใช่เป็นคำพิพากษาเกี่ยวด้วยฐานะหรือความสามารถของบุคคลจึงมีผลผูกพันเฉพาะนายอื่นแก้วฯ และนายพลศักดิ์ฯ เท่านั้น

อนึ่ง คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๑๙ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ และบทบัญญัติมาตรา ๑๙ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด พุทธศักราช ๒๔๘๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๓ แล้ว ยังคงยืนยันตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมร่วม

^๙ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๔๕ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการอุทธรณ์ฎีกา และการพิจารณาใหม่ คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ ให้ถือว่าผูกพันคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่งนับตั้งแต่วันที่คำพิพากษาหรือมีคำสั่งจนถึงวันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ถูกเปลี่ยนแปลง แก้ไข กลับหรือดลเสีย ถ้าหากมี

ถึงแม้ศาลจะได้กล่าวไว้โดยทั่วไปว่าให้ใช้คำพิพากษาบังคับแก่บุคคลภายนอกซึ่งมิได้เป็นคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลด้วยก็ดี คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นย่อมไม่ผูกพันบุคคลภายนอก เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๒ (๑) ๒๔๕ และ ๒๗๔ และในข้อต่อไปนี้

(๑) คำพิพากษาเกี่ยวด้วยฐานะหรือความสามารถของบุคคล หรือคำพิพากษาสั่งให้เลิกนิติบุคคล หรือคำสั่งเรื่องล้มละลายเหล่านี้ บุคคลภายนอกจะยกขึ้นอ้างอิงหรือจะใช้ยันแก่บุคคลภายนอกก็ได้

(๒) คำพิพากษาที่วินิจฉัยถึงกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินใด ๆ เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจใช้ยันแก่บุคคลภายนอกได้ เว้นแต่บุคคลภายนอกนั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมีสิทธิดีกว่า

กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕ และกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) ที่ว่า ลักษณะของการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการจัดการศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ประเภทบุคคลภายนอก พ.ศ. ๒๕๒๖ และหลักสูตรการจัดการศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ พ.ศ. ๒๕๒๖ มิใช่เป็นการจัดการศึกษาโดยมีการเข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๙ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ ทั้งนี้ เพราะมาตรา ๑๙ (๑) มีเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายที่ต้องการให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวมีความรู้สึกเป็นคนไทย และเพื่อป้องกันผู้ที่ไปศึกษาในต่างประเทศมาขอเทียบวุฒิการศึกษาเพื่อเป็นผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙ (๑) กฎหมายจึงบัญญัติบังคับไว้ว่าบุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวจะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ต้องเป็นผู้ได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลาและสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาของชาติ หรือได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่นในประเทศตามกำหนดเวลาโดยตลอดมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่าหรือรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตาม หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาของชาติ เมื่อหลักสูตรการจัดการศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ประเภทบุคคลภายนอก พ.ศ. ๒๕๒๖ และหลักสูตรการจัดการศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ พ.ศ. ๒๕๒๖ มีลักษณะเป็นการเรียนด้วยตนเองนอกโรงเรียน ดังนั้น จึงมิใช่เป็นการจัดการศึกษาโดยมีการเข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลา ฯลฯ ตามมาตรา ๑๙ (๑) ^{๒๐} แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฯ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถ้อยคำในมาตรา ๑๙ (๒) ^{๒๑} ซึ่งบัญญัติว่า “ได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงในประเทศตามหลักสูตรจนเป็นผู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่า” เปรียบเทียบด้วยแล้ว จะเห็นได้ว่า สำหรับกรณีตามมาตรา ๑๙ (๑) นั้น กฎหมายใช้คำว่า ได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลา..... หรือได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่นในประเทศตามกำหนดเวลาโดยตลอด..... อันเป็นการเน้นให้เห็นถึงการที่ต้องเข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลาโดยตลอด จึงย่อมต้องเข้าใจได้ว่าหลักสูตรตามมาตรา ๑๙ (๑) นี้ ต้องเป็นหลักสูตรที่จัดให้มีการเรียนการสอนโดยผู้เรียนต้องเข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตลอดเวลาตามหลักสูตรนั้น สำหรับกรณีตามมาตรา ๑๙ (๒) ได้กำหนดแต่เพียงว่าได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงในประเทศตามหลักสูตรจนเป็นผู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ซึ่งเป็นเพียงการกำหนดให้เข้า

^{๒๐} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒)

^{๒๑} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒)

ศึกษาและจบตามหลักสูตรเท่านั้น การเข้าเรียนหรือไม่ยอมเป็นไปตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยนั้น ๆ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายคณะที่ ๕) จึงเห็นว่า หากนายพลศักดิ์ฯ มาสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดอีกหรือไปสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล หรือกรรมการสุขาภิบาล นายอำเภอหรือผู้มีหน้าที่รับสมัครย่อมมีอำนาจใช้ดุลพินิจพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควรทั้งนี้ โดยไม่จำเป็นต้องผูกพันตามคำสั่งของศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอนในคดีหมายเลขแดงที่ ๔/๒๕๓๒ ระหว่างนายอินแก้ว คำมาสาร ผู้ร้อง และนายพลศักดิ์ สุนทรพานิชกิจผู้คัดค้าน

(ลงชื่อ) ม. ตันเต็มทรัพย์

(นายไมตรี ตันเต็มทรัพย์)

กรรมการร่างกฎหมายประจำ

ปฏิบัติราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กันยายน ๒๕๓๓